

У сучасній теорії і практиці взаємодія органів внутрішніх справ з населенням, а також з іншими суб'єктами трактується вченими як «погоджена за метою, місцем і часом спільна діяльність суб'єктів при виконанні покладених на них завдань у сфері охорони громадського порядку, запобігання і припинення правопорушень на певній території».

Але слід розпочати з трансформації громадської думки про сучасну міліцію. Позитивний образ і високі результати діяльності, бездоганна репутація й належний рівень культури – основні складові професійного успіху правоохоронця, зокрема й у сфері комунікації з населенням і громадськими формуваннями. Процес співпраці починається з бажання спілкуватися й допомагати працівникам міліції, яких поважають, із налагодження довірливих взаємовідносин.

Таким чином, вдосконалення взаємодії міліції (в майбутньому поліції) з населенням у контексті майбутньої реформи правоохоронної діяльності має основну мету – надати нового імпульсу вітчизняним формам співпраці, що існували раніше, та запровадити перевіреним часом зарубіжний досвід європейської поліції та участі громадськості в правоохоронній та правозахисній діяльності.

**ТУРКОВА ОКСАНА КОСТЯНТИНІВНА,
аспірантка кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого**

ПРОЦЕДУРИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА АДМІНІСТРАТИВНО- СЕРВІСНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Нині в Україні триває активна фаза адміністративної реформи. Першочерговою метою реформування є досягнення нового стану суспільства, в

якому перепони позитивному розвитку, які існували в попередньому стані, в новому стані існувати не можуть. На тлі цього процесу значних перетворень зазнає й система надання адміністративних послуг, яка залишилась пострадянською і виявилась неефективною. В умовах європейської інтеграції, яка є основою зовнішньополітичної ідентичності України, особливої ваги набуває модернізація держави, формування ефективної та дієвої системи державного управління.

Все частіше зустрічається твердження, що метою сучасної, «сервісної» держави є не керування суспільством, а надання йому послуг. Всебічне забезпечення прав та свобод людини під час надання адміністративних послуг органами виконавчої влади України є найактуальнішим питанням, яке постає під час вирішення важливих правових завдань у різних галузях права.

Міліція, відповідно до ст. 7 Закону України "Про міліцію", здійснює адміністративну, профілактичну, оперативно-розшукову, виконавчу й охоронну функції.

У спеціальній літературі під адміністративною діяльністю органів внутрішніх справ (далі – ОВС) розуміється врегульована нормами адміністративного права виконавчо-розпорядча діяльність з організації роботи служб і підрозділів зазначених органів щодо практичного забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, охорони громадського порядку, громадської безпеки, попередження й припинення правопорушень.

Як і в тексті Закону, так і на практиці адміністративна діяльність ОВС посідає перше місце тому, що вона є найбільш значною й великою за обсягом, в її реалізації задіяно більшість працівників ОВС.

Становлення в Україні правової держави та громадянського суспільства не можливе без точного і неухильного додержання і правильного застосування законів. Дотримання законності в адміністративній діяльності ОВС забезпечується здійсненням контролю, наглядом органів прокуратури, оскарженням незаконних дій працівників ОВС.

Повноваженнями щодо захисту прав і свобод людини в Україні наділені органи прокуратури, які, відповідно до пункту 9 Перехідних положень Конституції України, продовжують виконувати функцію нагляду за додержанням і застосуванням законів, у тому числі про адміністративні правопорушення. Обов'язки здійснювати нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів Кабінетом Міністрів України, міністерствами, державними комітетами, відомствами, іншими органами державного і господарського управління, урядом Автономної Республіки Крим, місцевими Радами народних депутатів, їх виконавчими і розпорядчими органами, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, підпорядкованості і приналежності, посадовими особами та громадянами, згідно із Законом України «Про прокуратуру» покладені на Генерального прокурора України та підпорядкованих йому прокурорів.

Не дивлячись на те, що функція так званого «загального нагляду» виступає однією з проблем, яка має теоретичне і практичне значення для повноцінного функціонування і визначення правового статусу прокуратури, цей нагляд функціонує і до сьогодні. Ця діяльність полягає у нагляді за неухильним виконанням законів, Указів Президента, постанов Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, усіх актів управління й відповідністю їх Основному Закону; за беззастережним виконанням законів усіма працівниками міліції.

Питання організації роботи органів прокуратури з окремих напрямів визначено в галузевих наказах, у яких конкретизовано завдання і пріоритети прокурорської діяльності, предмет нагляду.

Основним завданням прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів, відповідно до наказу Генерального прокурора України №3 від 07.11.2012 «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів», вважається захист від неправомірних посягань гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини та

громадянина, державних та суспільних інтересів. Пункт 14 цього ж нормативного документа закріплює необхідність забезпечити нагляд за додержанням і застосуванням законів про адміністративні правопорушення органами та посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій щодо притягнення осіб до адміністративної відповідальності (крім справ про корупційні правопорушення, організація нагляду у яких регулюється окремим наказом Генерального прокурора України).

Слід зазначити, що наглядова діяльність органів прокуратури спрямована, перш за все, на захист прав та законних інтересів громадян — учасників адміністративних правовідносин, забезпечення своєчасного, всебічного, повного та об'єктивного з'ясування обставин справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, посилення впливу заходів адміністративної відповідальності на запобігання злочинів.

Статтею 250 Кодексу України про адміністративні правопорушення на прокурора покладено нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення, який має здійснюватися шляхом реалізації наданих йому повноважень щодо порушення провадження в справі про адміністративне правопорушення; ознайомлення з матеріалами справи; перевірки законності дій органів (посадових осіб) при провадженні в справі; участі у розгляді справ; заявлення клопотань; надання висновків з питань, що виникають під час розгляду справи; перевірки правильності застосування відповідними органами (посадовими особами) заходів впливу за адміністративні правопорушення; внесення подання, оскарження постанови і рішення по скарзі в справі про адміністративне правопорушення тощо.

Згідно із статтею 19 Закону України «Про прокуратуру» перевірка виконання законів проводиться за заявами та іншими повідомленнями про

порушення законності, що вимагають прокурорського реагування, а за наявності приводів - також з власної ініціативи прокурора.

Безпосередньо перевірки органів прокуратури організовується і проводяться у порядку, визначеному окремим наказом Генерального прокурора України. Йдеться про наказ Генерального прокурора України №111 від 12.11.2012 «Про затвердження Положення про порядок проведення органами прокуратури перевірок при здійсненні нагляду за додержанням і застосуванням законів». Дане положення можна вважати фундаментальним правовим підґрунтям для здійснення загального нагляду прокуратури.

У процесі здійснення нагляду за адміністративною діяльністю ОВС прокурор має достатньо широкий спектр повноважень з урахуванням специфіки перевірки, що проводиться. У загальному вигляді це: витребувати для перевірки відповідності закону акти, що видаються ОВС; мати доступ до документів і матеріалів, необхідних для проведення перевірки, письмово вимагати подання в прокуратуру у визначений ним розумний строк зазначених документів; перевіряти законність адміністративного затримання громадян; отримувати від працівників міліції усні або письмові пояснення, у тому числі шляхом виклику відповідної особи до органу прокуратури тощо.

Здійснюючи нагляд за додержанням законодавства про адміністративні правопорушення, прокурор використовує повноваження, передбачені ст.20 Закону “Про прокуратуру”, а у випадках порушення закону працівником ОВС прокурором готуються проекти документів реагування відповідно до характеру виявлених порушень, зокрема: подання; постанова про ініціювання притягнення особи до адміністративної відповідальності; протокол про адміністративне правопорушення; позовна заява (заява), апеляційна скарга до суду у передбачених законом випадках. Досудове розслідування за результатами самостійного виявлення у ході здійснення нагляду за додержанням і застосуванням законів обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, розпочинається у порядку, визначеному окремим наказом Генерального прокурора України.

Окрім загальнодоступних, типових нормативно-правових актів, що регулюють прокурорську діяльність на вказаному напрямі, прокурор користується різноманітними методологічними документами. Останні систематично розробляються та оновлюються в органах прокуратури відповідними структурними підрозділами з урахуванням досвіду роботи на означеному напрямку. Для доступу до єдиної бази методологічних документів, схвалених науково-методичною радою при Генеральній прокуратурі України та методологічними радами при прокуратурах обласного рівня працівникам прокуратури слід зареєструватися на офіційному інтернет-порталі Генеральної прокуратури України. Серед таких документів: методологічні рекомендації з питань здійснення прокурорського нагляду за додержанням законодавства про адміністративні правопорушення; щодо здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів у кімнатах для затриманих та доставлених чергових частин органів внутрішніх справ тощо.

Також немалу роль у покращенні діяльності прокурора з нагляду за додержанням та правильним застосуванням законів на місцях відіграє учбово-методична робота прокуратур вищого рівня. До такої роботи слід віднести: проведення конференцій, семінарів, стажувань у прокуратурах вищого рівня, розробка та направлення на місця інформаційних листів, листів-орієнтувань про позитивне в роботі кращих прокуратур, розповсюдження позитивного досвіду.

Прокурорський нагляд за дотриманням законності в адміністративній діяльності ОВС являє собою специфічний вид діяльності державних органів прокуратури, спрямований на додержання вимог закону працівниками міліції, забезпечення прав і свобод громадян, поновлення їх прав в разі порушення.

Науковий керівник: д.ю.н., професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого Настюк В. Я.